

Timo Halonen:

Mot en livskraftig kommun

Traditionellt har vi kunnat dela in kommunernas uppgifter i tre områden. Välfärdsstaten har till stor del byggt på kommunerna, och i sitt välfärdsuppdrag svarar kommunala serviceorganisationer för huvuddelen av basservicen för medborgarna. Tillsvidare anses det också höra till kommunernas uppgifter att förnya och utveckla sitt område. Längre har detta framtidsuppdrag uppfattats som utveckling av näringarna. Nu talar man bredare om begreppet livskraft. I samband med denna uppgift skapar och förnyar kommunerna sin framtid. Framtiden byggs inte enbart genom traditionell näringspolitik utan även genom växelverkan, möjligheter till möten, nyskapande, kompetens och innovationer. Den tredje uppgiften, närdemokrati, hänger samman med kommunal självstyrelse, lokal påverkan, utveckling på egna villkor och aktiv verksamhet för det egna områdets bästa. Uppgifterna är inte isolerade från varandra, utan överlappar och påverkar varandra. Att bygga framtiden skapar möjligheter och utveckling som tryggar kommunens förmåga att sköta andra uppgifter. En ansvarsfull skötsel av välfärdsuppdraget har gett den offentliga förvaltningen legitimitet och är en del av samhällsgemenskapen. Demokratiuppdraget skapar ett band mellan kommuninvånarna och deras val, den gemensamma servicen och den gemensamma framtiden.

Den finländska kommunalförvaltningen befinner sig just nu i en viktig brytpunkt. Kommunernas roller och primära uppgifter förändras nu betydligt för att kunna svara på 2000-talets föränderliga servicebehov i en öppen verksamhetsmiljö och allt kärvare offentlig ekonomi. Väsentlig är den förflyttning av tyngdpunkten som håller på att ske i kommunernas uppgifter. Då social- och hälsovårdstjänsterna fjärras från primärkommunerna fokuserar kommunerna i allt högre grad på sina uppgifter inom demokrati och livskraft. Kommunens välfärdsuppdrag utgörs i framtiden framför allt av förebyggande verksamhet i stället för tillhandahållandet av social- och hälsovård. Samtidigt utvidgas begreppet välfärd från det traditionella fysiska välbefinnandet till att även betona invånarens psykiska behov som en del av välbefinnandet. Förändringarna i uppgiftshelheten har en tydlig inverkan på de kommunala organisationernas ställning och legitimitet i lokalsamhället.

Gemenskap ger livskraft

I samband med förändringen har den offentliga debatten i synnerhet fokuserat på främjandet av gemenskap och livskraft. Diskussionen kring samhällsgemenskapen bottenar i att när välfärdsservicen fjärras från kommunerna tvingas kommunerna fundera över hur den regionala identiteten ska kunna bevaras stark. I kommuninvånarnas ögon har kommunerna förtjänat sitt existensberättigande genom att tillhandahålla välfärdstjänster. En stor andel av den kommunalskatt invånarna betalar har använts i lokalsamhället för att trygga servicen i den egna kommunen. Att kommuninvånarna varit nöjda med servicen har varit en förutsättning för att en stadsregion har kunnat satsa på att främja livskraften och trygga framtiden, och för att invånare som identifierar sig med sin kommun ha velat delta, påverka och bidra till kommunens livskraft. I framtiden kan samhällsgemenskapen och invånarnas delaktighet inte längre byggas på eller "köpas" med en fungerande välfärdsservice. Samhällsgemenskapen odlas istället genom partnerskap, öppenhet och nya former av delaktighet. Kommunerna måste kunna förändra sina traditionella verksamhetsätt för att aktivera olika samhällsgrupper och öppna för nya verksamhetsmodeller. I bästa fall bidrar alla tre av kommunens primära uppgifter till att bygga upp en ny gemenskap. Parallellt med att kommunerna skulle uppfattas enbart som organisationer som producerar tjänster och som en förlängning av statens verksamhet borde de även ses som lokala samhällen där invånarnas sociala, kulturella och ekonomiska liv kan utvecklas.

Uppgiften för framtidens kommun – ledning av livskraften – kan betraktas ur tre olika perspektiv. För det första är livskraft en helhet som består av olika resurser. Förutom de materiella resurserna ingår bland annat invånarantalet och invånarnas åldersstruktur, sysselsättningen samt kommunens näringsstruktur och ekonomi. Den andra aspekten berör den sociala interaktionen, lokalsamhällets "bubbel". Delaktighet, gemenskap, lokalidentitet, olika val av livsstil och kultur står i fokus. För det tredje är livskraft förnyelse, nyskapande och innovationer som utmanar kommunens etablerade praxis och stöder tillväxt. Livskraft bottenar alltså i alla tre aspekterna och bygger i bästa fall på samverkan mellan dem. De viktigaste utgångspunkterna för en livskraftig kommun är ett positivt och pluralistiskt attitydklimat som uppmuntrar utveckling, samt att kommuninvånarna har gott självförtroende, god självkänsla och en stark regional identifikation som bygger på kommuninvånarnas delaktighet på bred front och ett öppet verksamhetsätt. Att uppgifterna inom livskraft betonas kan i bästa fall

göra främjandet av den lokala självstyrelsen central i kommunernas roll, uppgifter och verksamhet.

Image gör livskraft till dragningskraft

När kommunernas uppgift som utvecklare av livskraften accentueras ökar kommunens behov av ett attraktivt och konkurrenskraftigt anseende väsentligt. Imagearbetets utgångspunkt är dramatisk: om en kommun inte har en image så existerar den inte. Image och det anseende den skapar styr val som avgör boningsort, placeringen av företag och investeringar. En kommuns anseende ska göra livskraft till dragningskraft. Dock kan anseende aldrig omvandlas till dragningskraft om inte den lokala identiteten – kommunens självbild – är tillräckligt stark. Sist och slutligen är kommuninvånare som tror på sin ort de främsta ambassadörerna för sin kommun. Om inte kommuninvånarna tror på sin ort gör ingen annan det heller. Kommunens självbild – ortens anda – är avgörande för kommunens framgång.

Timo Halonen

stadsdirektör, S:t Michels stad

Timo Halonen har 2.9.2016 disputerat på sambandet mellan image och regional utveckling i sin doktorsavhandling [*Maineella menestykseen – mainetyö kaupunkiseudun kehittämisen välineenä.*](#)